

ՇԱՌՀԱՆՐԱԿԱՆ ՀԵՌՈՒԳԵՐՆԵՐ

Ս. Էջմիածին, 27 Մարտ 1990

Անհուն գոհունակութեամբ ողջունում ենք եւ սրտանց շնորհաւորում Զերդ Սըրազնութեան ընտրութիւնը իրրեւ Պատրիարք Հայոց Երուսաղէմի Առաքելական Սուրբ Աթոռով, աղօթքով որ Տէրը Զեզ շնորհէ անսպառ հոգեւոր եռանդ ու Սուրբ Հոգւոյ Աթոռով, ի շինութիւն եւ ի ծաղկում Սուրբ Աթոռութիւն կրօնական կեանքի եւ կրթանքնչանք, ի շինութիւն եւ ի ծաղկում Սուրբ Աթոռութիւն կրօնական կեանքի եւ կրթական համատութիւնների խաղաղ, համերաշխ, կարգապահ գործակցութեան մթնոլորտում. Արքոց Յակոբեանց զինուորեալ Միարանութեան ծոցում: Թող Սստուած օրհնէ պատմական Սուրբ Աթոռութիւն եւ առաւել պայծառացնէ զայն Զերդ Ամենապատուութեան հոգիշէն նոր իրագործումներով, ի մխիթարութիւն Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի եւ անձամբ մեզ: Հաճեցէ թ ընդունել մեր եղբայրական սէրն ու ամէնաբարի մաղթանքները, մեր բարձր գնահատանքը եւ մեր օրհնութիւնը Աթոռութիւնը Միարանութեան եւ հաւատացեալ ժողովուրդին: «Քանզի ո՞վ է մեր յոյս կամ խնդութիւն կամ պսակ պարծանաց եալ ժողովուրդին: Ամեն ոչ գուր ի Տէր առաջի Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի». Ամէն (Ա. Թեմբոց եթէ ոչ գուր ի Տէր առաջի Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի».

ՎԱԶԳԻՆ Ա.

Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

Աւբագիր Պատրիարքի պատման մեջ նույն Սբուրեան՝ հիտեւեալ հեռագրով.

Երուսաղէմ, 30 Մարտ 1990

Նորին Ա. Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա.

Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց
Էջմիածին – Հայաստան – ՍՍՌ

Վեհափառ Տէր,

Ճնորհակալութիւն Վեհիդ հեռազրած մաղթանքներուն եւ բազալերանքին համար զորս Ազան Սբրազան կարդաց աւելի քան երեքհարիր հրաւիրեալ պաշտօնէից ուսուցիներու, Հայկ սկան Կազմակերպութեանց եւ Միարանութեան անդամներու ներկայութեան Պատրիարքարանի դահլիճին մէջ: Պատրիարքի ընտրութիւնը հաղորդած ենք զոյդ պետութեանց: Կը սպասենք պաշտօնական նամակներուն նշգելու համար զահակալութեան թուականը: Վեհիդ օրհնութիւնը խնդրելով՝

ԹԱՐԳԱՄ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՒՄ

Նարքանիր Պատրիարք Սբուրեանը բոլոր ընորհաւորական նամակ եւ հեռագիրներ ղբկողներուն իւ ընորհակալութիւնը յայնած է:

Նորին Ամեն. Տ. Թորգում Արքեպա.

Նորընակիր Պատրիարք Հայ Երուսաղէմի

Եղբայրական սիրով կր շնորհաւորենք Զեզ անձնապէս եւ ի զիմաց մեր Միարանական Աւիստին եւ Կաթողիկոսարանի Ընդհ. Վարչութեան, Զեր Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք ընտրութեան առիթով: Եւ կ աղօթենք ամենակալ Աստուծոյ որ Զեզ շնորհէ Պատրիարք ընտրութեան առիթով: Եւ անհուն իմաստութիւն, կարենալ լրիւ Կակատարեալ եւ տեւական առ զողութիւն եւ անհուն իմաստութիւն, կարենալ լրիւ Կակատարեալ եւ համար այն բարձր պարտականութիւններն ու պատասխանատուութիւնները որոնք վստահուած են Զեզի յօդուտ Հայոց Պատրիարքարանին եւ Հայ Ժողովուրդին:

Եղբայրական սիրով եւ աղօթքով՝

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.

Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

Նորին Ամեն. Տ. Թորգոմ Արքեպոս. Մանուկեան

Նորընտիր Պատրիարք Հայոց

Ա. Յակովբեանց Վանք — Երուսաղէմ

Զեր Արքազնութեան Պատրիարքական բարեդէպ ընտրութիւնը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց մեզի: Յանուն Թուրքիոյ Հայոց հոգեւորական դասուն եւ պաշտօնական մարմիններու, կը շնորհաւորեմ Զերդ Ամենապատուութիւնը մաղթելով քաջառողջ կեանք եւ նոր ժամանակաշրջան Առաքելական Ս. Աթոռին յառաջդիմութեան եւ պայծառութեան համար:

Սիրով՝ աղօթակից
ՇԱՀԱՆ ԵՊՈ. ԱՎԱՃԵԱՆ,
Պատրիարքական Ընդհանուր Փոխանորդ

His Beatitude Torkom Manoogian
Armenian Patriarch of Jerusalem
St. James Monastery
P. O. Box 14001
Jerusalem

With profound joy His Holiness Pope John Paul II has learned of your election as Patriarch. He has asked me to extend his congratulations and the assurance of his prayers for You and your ministry. His Holiness remembers your visits to Rome and appreciates the fact that in efforts to restore full communion between the Catholic Church and the Armenian Church the Patriarchate of Jerusalem has received in your person a committed servant of the cause of Christian unity. In making the Holy Father's congratulations my own, I assure Your Beatitude of my cordial good wishes.

CARDINAL CASAROLI

His Beatitude Torkom Manoogian
Patriarch of Jerusalem
Armenian Patriarchate, St. James Monastery
Jerusalem

Cordially greeting Your Beatitude on the occasion of your election as Patriarch of the Holy See of St. James prayerfully wishing you God's help in your ministry in the Holy City at Pan Christian sacred places for glory of Armenian Apostolic Church.

With love in risen Christ
PIMEN
Patriarch of Moscow & All Russia

The Most Reverend Torkom Manoogian
Patriarch Elect
Armenian Patriarchate
Jerusalem

I send my congratulations and prayers on Your election as the Armenian Patriarch of the Apostolic Holy See of Jerusalem. May God bless you and guide you as you commence your new responsibilities as head of the Armenian Community of Jerusalem.

ROBERT
Archbishop of Canterbury

ՆՐՈՒՍԱԳԼԵՄԵՆ

Նախագահ Վահեմ Հայրցոկ, Վարչապետ Վահեմ, Խցիաք Շամիր, Արտադին Գործոց Նախարար Մօշէ Արէնս, Արտաքին Գործոց Նախարարի Խորհրդատու Տքթ. Ուրի Կորտոս, Կրօնից Նախարար Զէվուլուն Համեր, Քաղաքապետ Վահեմ. Թէտի Քուլէք, Սթոքհոլմի հարայիլ Ընդհանուր Տքթ. Մօշէ Իկար, American Jewish Committeeի Տնօրէն Տքթ. Ռոնալդ Քրոնիզ, Ռաբբի Տէյփիտ Խոզէն (Director of Interfaith Relations), Ընդհ. Ռոտիկանապետ Վահեմ. Տէյփիտ Քրատուս: Ամեն. Տ. Տիրուորոս Պատրիարք Յունաց, Պապական Նորիրակի Գրասենեակ, Գերլ. Տ. Անգա Պասիլիոս: Ապա. Ղումոց, Գերլ. Տ. Վասիլիոս Ապա.՝ Պատր. Փոխանորդ Յունաց, Փեսախ Օսթաշինսքի, Տքթ. Եօսի Օլմէրթ, Միացեալ Նահանգաց Աւետ. Եկղղ. Հոգեւոր Հայր Թիլմէն Քէրկմըն, Միացեալ Նահանգաց Խորայէլի Դեռապան Վահեմ. William Brown, Միացեալ Նահանգաց Երասմազէմի Ընդհ. Հիւզատոս Վահեմ. Philip C. Wilcox, Jr., Ֆրանսայի Բնակչութիւն: Ապանիոյ Ընդհ. Հիւզատոս Վահեմ. Gilles d'Humieres, Ապանիոյ Ընդհ. Հիւզատոս Վահեմ. Camilo Alonso-Vega, Կարո Ճօրճ Կարապետեան (զբօսաշրջիկային գրասենեակի և Քրիսմըս Հօթէլի Տնօրէնութեան անունով), Մանուէլ Յովկաննէսեան և ընտանիք, Օր. Թագուհի Թուքէեան: — Իսկ հետեալները անձամբ և ծաղկեփունջով եկած են Պատրիարքաբարան՝ շնորհաւորութեան. — Վարչութիւններ՝ Երասմազէմացի Հայոց Բարեսիրական Միութիւն, Հայ Մարմնակրթական Ընդհ. Միութեան, Հայ Երիտասարդաց Միութեան, Հայ Օգնութեան Միութեան, Տէր և Տիկին Յունի և Ալէկոս Մոմէեան, Ճարտարապետ Անաստաս, Փաստաբանք՝ Ա. Զուխովովսքի և Ա. Ալթապուրը, Ցարութիւն Զաքարեան և Քոյր:

ԲՆԹԳԵԱՀԱԷՄԵՆ

Քաղաքապետ Վահեմ. Ելիաս Ֆըլէյ, Տքթ. Միլէլ Տահապու և ընտանիք, Նիքոլա Զուղպի (յանուն Թէրըա Սանթա Ակումբի):

ԱՄՄԱԼԱՅԱՑԷՆ

Թագուհի Օհաննէսեան և ընտանիք, Ասիլվանա: Եսքուայի գործատեղիի Ընկերութիւն, Ֆիդրան Մոմէեան և ընտանիք:

ՅԱՊՊԱՀԵՆ

Մերոր Շօթիկեան և ընտանիք, Ֆախըրի Կիտէյ և ընտանիք:

ԱՄՄԱՆԵՆ

Տէր և Տիկին Տիրան Ռոկերիչեան:

Ս. ԷԶՄԻԱՅՄԵՆ

Հայ Եկեղեցու Խորհուրդի Նախագահ Ստեփան Վարդանեան, Տ. Մամբրէ Վրդ. Մարգարեան, Խոր - Վիրապի վանահայր Գուրգէն Ա. Քննյ. Մուրատեան, Մայր Աթոռի աշխատակիցներ՝ Գրիգոր Կէօքնեան, Նուպար Միքայէլեան և Պարգև Շահպազեան, Հոգ. Ճեմարանի Ամերիկանայ ուսանողներ՝ Նորայր, Յակոբ, Տիրան, Ալեքսան և Արեն, Արշակ և Մանիկ Խաչատրուեաններ:

ՄՐԾԱԿՆԵՆ

Միիւնքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Նախագահ Կարլէն Տալլաքեան և աշխատակիցներ, Փայլակ Այնթապէտոն, Մաշտոցեան Մատենադարանի Տնօրէն Սեն Արևշատեան, Աւանայ Ս. Թաղէսս Առաքելոց Եկեղեցու Խորհուրդի Նախագահ Ստեփան Եղիազարեան, Տէր և Տիկին Նշան և Ժիւլիէթ ընտանիք (Երևանի Քաւոր Աշոտի դուստրը):

ԹՈԽՄԽԱՑԵՆ

Համայն Ռուսիոյ արտաքին Եկեղեցական յարաբերութեան Ատենապետ Քիրիլ Արքունի, Բավել Լիսոցեան Ընտանիք:

ԼԻԲԱԿԱՅԱՑԵՆ

Լիբանանի Առաջնորդ Տ. Արամ Արքեպոս. Քէշիշեան:

ԹՈՒՐԲԲԱՅԱՑԵՆ

Տ. Մեսրոպ Եպոս. Մութափեան, Տ. Մանուէլ Վրդ. Երկաթեան, Երեման Ո. Խաչ Եկեղեց. Քաղաքան Խորհուրդի անունով Եգուարդ Հ. Պէնկլեան, Շմամանակի օրաթերթի սեղականաւուք և իմբարապետուհի Տիկին Լիլի Դոչ:

ԱԴՐԵԳԱՑՈՒՆ

Առաջնորդ Տ. Զարեհ Արքեպիսկոպոս. Զինձինեան, Վարչութիւն Գալուստեան, Վարժարապետ Զարհարանի,

ՔՈԽԵՑՈՒՆ

Գարսից Ծայրի կամք. Փոխանորդ Տ. Օշական Է. Վ. Վարդակական:

ԱԿՈՂՈՑՈՒՆ

Կամք. Փոխանորդ Տ. Եղիշէ Մ. Վ. Վարդական և Թեմական Խորհուրդ, Եկեղեցական գառն կրթական և մարզական կազմակերպութիւններ, Նիկոսիոյ Հայոց Հայ. Հայքի Տ. Վարդական կազմական հաստատութեան Աւագ Անուցիչ Արթօնութեան (յանուն Հոգաբարձութեան, Տնօրէնութեան, Աւագ Անուցիչ Արթօնութեան և ուսանողութեան), Լուսավորի Միջ - Եկեղեցական Համամազութիւն Օրինական Խորհրդատու Տըթ. Հերի Յակոբեան Բալոր Հայ աշխատակիցներ, Երմանութիւն Միջ - Եկեղեցական Միջին Արեւելքի Յանձնաժողովի Բնողութիւն. Քարուողար Կառուիլ Հասցեից:

ԱՌԵՎՈՎՈՒՆ

Առաջնորդ Տ. Սահակ Արքեպիսկոպոս. Այվաղեան և Ազգային Վարչութիւն, Խաչատրիքան և Առաջնորդութեան (յանուն Թեմական Խորհուրդին և քահանայից դասունք):

ԻՐԱՎՈՒՆ

Թէհրանի Թեմի Հայոց Առաջնորդ Տ. Արտակ Արքեպիսկոպոս. Մանուկեան:

ԱՌԵՄԱՆՎԻՇՈՒՆ

Առաջնորդ Տ. Տիրայր Արքեպիսկոպոս. Մաքարիկեան (Երկու Հեռագիր, մինչ յանուն Թեմականից և Գուշաբիոյ Հայութեան և միւսը յանուն Թեմական Խորհուրդներուն և Հազեռը զառնի:

ՊՈԽԵԿՈՐԻԱՅԻՆ

Սոֆիայէն՝ Տ. Մեսրոպ Ա. Քչել. Վէճլեան:

ԱՊՈԽԵԿՈՐԻԱՅԻՆ

Արտաքին Գործոց նախարար Ֆրանչեսքո Ֆէրնանտէկ Օրտունէկ:

ՀԵՂԻԱՍՑՈՒՆ

Կալկաթայի Եկեղեցւոյ Պատ. Հոգաբարձութիւն:

ԱԿՈՍՏՐԱՎԻՇՈՒՆ

Առաջնորդ Տ. Աղան Եպիսկոպոս. Պալիսոզեան, յանուն Թեմական Խորհուրդին, Հազեռական դասուն, Եկեղեցական վարչութեանց և դաշտութիւն. Սիսնիի Պատ. Թեմական Խորհուրդ, Ստեփան, Արթօնի Բանիկեան և ընտանիքներ, Տէր և Տիկին Լեռն և Մարի Շէսմէլեան; Դէրգ Պաղսեան յանուն Պաղսեան ընտանիքներու, Ճանիկ Ալահանեան և ընտանիք:

Պ.Օ.ՏԻ.Ա.Ն.Ե.Ն և ԽՏԱԼԻ.Խ.Յ.Ի.Ն

Կարտինու Ճանանէ Ակադեմիանու, Մանու Ալինէնցո Փակլիս՝ Community of St. Egidio, Տըթ. Բազիլիք Բաֆիք (Pontificio Instituto Orientale). Մարգիս Քչել. Սարգիսեան, Հոգեռ Հոգեռ Սարգիս Հայոց (Միլանո):

ԱՐԺԵՎՈՒՆ

Պատ. Հայ կեղրունիի Վարչութիւն, յանուն Հազեռական դասուն և Հայ ժողովութիւն Սարգիս Տ. Կիւլիկեան:

ՊՐՈՎԵՆ

Գառնիկ Պաղարեան (Սան Փառլո):

ԱԿՈՍՏՐԱՎԻՆ

Վիճնեայի Առաջնորդ Տ. Մեսրոպ Եպիսկոպոս. Պրիկոռեան և Հայ պաշտոն Վարդական Արքունիք Արքա Հ. Պրիկոռիս Վրդ. Մանեան, Միսիթարեան Միաբարանաթեան Առաջ-

22 Մարտ 1990, Ժառանգաւորաց Վարժարամի և Ըմբայարամի
աշակերտութիւն:

22 Մարտ 1990, Պատրիարքի ըմբռութեամ մասմակցող
Սրբոց Յակոբամց Միարամութեամ ամդամներ:

Նորդ Հ. Ներսէս Վրդ. Տէր Ներսէսեան, Ալֆրէտ Սթըրնման՝ Փախ Նախագահ և Քարտուղար
Ecumenical Հարժաւածի:

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆՑԻԱՆ

Առաջիկ բանդեան:

ԳՈՐԾՈՒԱՅԻԼԵՆ

Առաջիկ Արևոպէնկեան (Լիդուն):

ՀՅՈՒԽԵՐԻ ԱՅԻՆ

Հայ Եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդի Նախագահ էօժէն Փափազեան և Փախ Նախագահ
Սարդին Սարգիսուան, Յակով Աւագեան և ընտանիք, Մէրթ Աւեյնքեան, Տքի. Պահէ Բագար,
Համաշխարհային Եկեղեցական Խորհուրդի Ընդհ. Քարտուղար էմիլիս Քասթրօ, Լուսերակա-
Համաշխարհային Եկեղեցական Խորհուրդի Ընդհ. Քարտուղար էմիլիս Սակալը, և Կամերուան-
դամներուն:

ՀՅՈՒԽԵՐԻ ԱՅԻՆ

Նիքոլա Թօմաչուք:

ԶԻՐԱՑՑՈՒՅՆ

Լիոնի Թէմի Կաթ. Պատուիրակի Փախանորդ Տ. Նորվան Սպա. Զաքարեան, Մարսիլիոյ
Ա. Թօրգմանչաց Եկեղեցւոյ Հոգ. Հովիր Տ. Գարեգին Վրդ. Գէքնեան, Մարսիլիոյ Թաղակա-
նութիւն և Ա. Խաղէսա Եկեղեցւոյ Խորհուրդ, Տ. Ղեոնդ Քնյ. Սամոննեան (Շավիլ), Պալոնի
և Հրշակայից (Մարսէլ) Ա. Գր. Լուսաւարիչ Եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդ, և Միօթայի
Ա. Կարապետ Եկեղեցւոյ և դպրոցի Հոգաբարձութիւն, Մարտիրոս Ա. Յակոր (Պէլվար Օտ-
առի և Հրշակայից) Թաղական Խորհուրդ, Շարլիոյի Հովիր Տ. Վրթանէս Ա. Քնյ. Տէրտէրիան,
Խորհուան Ֆրէնկիեան Թանգարանի Նախագահ, Տիկին Ելիզ Խինատիռուեան - Քէնիչեան, Փարիզի
Հ. Բ. Բ. Միութիւն Նախագահ Լեռն Քէպապէեան, Ֆրանսայի Անկի Նախագահ Յակոր Գա-
լ. Բ. Բ. Միութիւն Նախագահ Հնտանիք, Տքի. և Տիկին Էտուարտո Ադամեան, Մանուէլ Հէլլիզաննեան
(Ոչն Շամունփալ), Մէրթ Արմէն Բարսեղեան, Սիլվիա Գույումնեան, Տէր և Տիկին Ժան և
Ասրինէ Գարրիէլեան (Մարսէլ):

ԱՆԳԼԻԱՅԻՆ

Առաջնորդ Տ. Եղիշէ Սպա. Կիդիրեան, Լուտոնի Ա. Սարդին Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւն
և Քիւրքնեան Հնտանիք, Կարապետ և Հերմինէ Պոյանեան, Աստուր Կիւզէլեան և Ընտա-
նիք, Մանուկեան և Չագմագնեան Ընտանիքներ, Պարէտ Կարապետեան, Մուկոֆեան Ընտա-
նիք, Լեռն և Շուշան Ջիլինկիրեան, Փանոսեան Հնտանիք, Հայկ Ունեեան, Էնտրի Գէորգ-
եան, Մարիամ Թօմիքնեան:

ԴԱՆԱՑՑՈՒՅՆ

Առաջնորդ Տ. Յովհան Ա. Վրդ. Տէրտէրեան, Տ. Բարթող Ա. Քնյ. Գրքանեան, Հայ Բարե-
գործական Բնդհ. Միութիւն, Տէր և Տիկին Օնիկ Գալուստեան, Գերբոս Գոգորեան, Տէր և
Գործական Բնդհ. Միութիւն Վարդար Վարդանեան, Գալուստ, Մանուէլ Քէսուեան, Նոր Սերունդ, Մշա-
ծիկին Վարդան և Միութիւն Հ. Ա. Մ. Մ., Եղիշէ Պոյանեան, Արմաշ Պարբերագրքի Տնօրէն Բարդէն
Քոփեան, Վանդուվրէն Տիրան էրան, Գալիփաքեան և Մուլը Հնտանիքներ, Ելի Պունաւեան
Թօմիքնեան, Անկիլիքան Եկեղեց. Առաջնորդ Միքայէլ Փըր Արքեպո., Նահապետեան Քնյ.:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՆ

Արեւելեան Թէմի Առաջնորդ՝ Տ. Խաժակ Ա. Վրդ. Պարումեան, Նիւ Սորբի Պապական
Խորհրդական Սոն Ո. Քոնոր, Հիւսիսային և Հարաւային Ամերիկաներու Յունաց Ա-
նուրիակ Կարտինալ Ճոն Ո. Քոնոր, Հիւսիսային և Հարաւային Ամերիկաներու Քանա-
սունորդ Եպօվլու Արքեպո., Խուսաց Մետրապոլիտ Համայն Ամերիկայի և Գանասայի Թէ-
ստունորդ Առաջնորդ Անտոնի Անորուց Ուղղափառ Եկեղեցւոյ Ամերիկայի Աթանասիոս Ե-
ստունորդ, Առաջնորդ Անտոնի Անորուց Ուղղափառ Եկեղեցւոյ Ամերիկայի Աթանասայի և
Սամուէլ, Առաջնորդ Եկեղեցւոյ Առաջնորդաբանի Քարտուղար՝ Հ. Ճոն Մէնո, Գանասայի և
Սամուէլ, Առաջնորդ Եկեղեցւոյ Առաջնորդաբանի Քարտուղար՝ Հ. Ճոն Մէնո, Գանասայի և
Սամուէլ, Ս. Սիրն Արքեպո. Մանուկեան, Տ. Արտէն Քնյ. և Սրբակին Սարի Աշճեան, Ա. Խաչ Ե-
ստունորդ Հոգ. Հովիր և Թաղական Խորհուրդ, Ա. Համբարձում Եկեղեցւոյ Հոգ. Հովիր Տ. Բն-

